

Цетиње, 28. јула

Оно, што се у пошљедње вријеме одиграва у отоманској царевини, у велику бригу мора бацити не само њих саме, него и све друге којима је стало до мира и поретка. Она преживљује страшне дане, који су већ сада по њу кобни, али који врло лако могу бити и судбоносни. У њој самој је метеж на све стране, да се не зна ни ко заповиједа, ни ко слуша, ни ко извршује ни ко влада, а са стране навалио на њу непријатељ тако, да је на прагу знаменитих и судбоносних догађаја.

Сада се некако баш навршило пуних четири година од како је револуција младих Турака свргла с пријестола султана Абдул Хамида а с власти старе Турке и како је прогласила за султана Мехмеда V, власт повјерила Младотурцима, прогласила уставност и прокламовала ново прогресивно стање у земљи.

Прије четири године силни и снажни Младотурци, који су дрмали пријестољем и цијелом отоманском државом, уживајући симпатије цијеле просвијећене Европе, слављени као људи од прогреса и као спасиоци отаџбине своје, сад су слоњени и унижени. Од њихове славе и величине ни помена нема, а сила и снага њихова као да никад није ни била. Она иста снага која их је била уздигла, сад их је у прашину бацила. Војска их је истакла, војска их је и срушила!

Све наде и уздања, која су у великој мјери полагана у њих, обмануле су све од реда. За ове четири године нијесу ништа учинили, ни за своју државу, ни за народ њен, ни с поља, ни из унутра.

Нијесу имали ни у ком погледу успјеха. Нити су земљу препородили, нити су је извели из оног тешког стања у коме се налазила и с поља и из унутра. Турска је у том погледу сада много горе него је прије четири године била. Чак ни процес распадања нијесу могли да зауставе. Изнутра се распадање не само продужило, него је с дана у дан све више расло, а с поља су комад по комад кидали са ње.

Незадовољство Старотурака и нетрпељивост и грубост Младотурака према њима, која је често прелазила у најодвратнију бестијалност, политичко трвење и политички комплоти, четништво у Мекедонији и Старој Србији, буне и устанци, како у европској Турској, тако и у Азији — све је то разирало трошно тијело сувише измучене и сваком ударцу изложене Отоманске Царевине.

С друге стране сналазио је удар за ударом с поља.

Укратко послије увођења новог стања Бугарска јој сасвијем отрже Источну Румелију без икаквог зазора, а Аустро-Угарска анектова Босну и Херцеговину. Ударац је

био изненадан и снажан, али тешак и беспребола, но Турска га пребоље пошто је примила некакву новчану накнаду баш као да су у њој на врховима стари Турци, а не људи од прогреса, нови људи, спасиоци отаџбине, како су се с поносом сами звали.

За овим их сустиже други удар. Италија прогласи анектирање Триполитаније и нападе Турску. И ако су већ три године на влади, Младотурци не бјеху ништа учинили за њено снажење. Чак се није спремила ни за одбрану. Рат је затекао неспремну, а њени ратни бродови нијесу се смјели ни да помоле пред непријатељском флотом. Док су раније своје узмицање правдали да нијесу имали времена да се спреме и да земљу уреде и ојачају, сад се испољило да нијесу били способни за озбиљан рад, да су били политички незрели и кратковиди, јер њихова војска од 4000 војника тек што је била искрцана са Триполитаније.

Све јасније и јасније бивало је, да су се латили онога зашта су били још незрели и недорасли. У унутрашњој политици слаби и неспособни, нијесу били у стању за препород земље ништа да учине, а својим неодмјереним држањем изгубили су симпатије и хришћана и муслимана, па чак и оних, који су били уз њих, а и споља су изгубили симпатије свију оних, који су их били у стању да помогну и одрже.

Чак ни са својим првим и најближим сусједима нијесу били у стању да одрже добро пријатељство. Са њима су врло често долазили у сукобе и једино настојавању мирољубивих сила има се захвалити што ти сукоби нијесу у рат избијали.

Црна Гора, која са Отоманском Царевином од Берлинског Конгреса живи у исправним односима и која чак и у данима њених великих искушења, кад јој је наша исправност била веома драгоцјена, за вријеме владавине Младотурака њиховим грубим испадима и необзирношћу врло често је стављана у искушење и просто изазивана. У мјесто да дочека за своје исправно сусједско држање признање због њене исправности и потпуне неутралности, Црна Гора дочекивала је најбруталније испаде и таква изазивања од те исте Турске, коју је као добар сусјед само задужила, да се то ни замислити није могло. А за друго и да не говоримо.

Незадовољство противу Младотурака је с дана у дан бујало. Најзад је и отворено букнуло. Она иста војска, која је прије четири године подигла револуцију и довела их на власт, сад се та војска прва побунила противу њих и устала да их сруши. Приступила је побуњенима Арбанасима и успјела да их збаци са власти.

Сад је у Турској врло тешко стање. На прагу су судбоносни догађаји. Турска срља у очигледну пропаст. Побунили су се сви Арбанаси, без разлике вјере и племена, а уз њих су запристали други хришћани, па и сами Турци. У побуњеничким редовима налази се и много редовне војске са својим официрима. Тај покрет ни у почетку нијесу могли силом да угуше а сад још мање, кад су се устаници осилили и кад послана војска противу њих отворено изјављује, да неће да се бори противу Арбанаса.

Арбанаси су заузели све главније вароши. Вођа њихов, на далеко познати Исо Бољетинац, на челу своје војске триумфално улази из вароши у варош. Улази побједнички и дочекују га као владара. Дочекују га одушевљено сви од реда: и грађанство, и чиновништво, и војска и официри. Војска, која има наредбу, да му затвори улаз у варош, отказује послушност и кличе му, а официри од радости кидају своје еполете и бацају му се у наручје одушевљени што га виде. Тако је ушао у Приштину, Митровицу и Нови Пазар, а сад је пут Скопља, те ће послије у Солун, па у Цариград! Ни самог султана прошле године, веле, нијесу тако дочекивали као ово сада њега!

Што се самих власти тиче они су изгубили сваку моћ и нико на њих ни главу не окреће. Арбанаси владају у унутрашњости, а права анархија је у самом центру, Цариграду. Ауторитет власти, која има да управља толиком царевином склопљеном од разних хетерогених народа, сведен је на нулу и мора да се покорава прохтјеву разних група и одбора.

Унутарње прилике Турске морају задавати велике бриге, а спољне прилике су опет такве, да нијесу много одмакле од унутрашњих.

Како ће се из тога хаоса изаћи, то је још велико питање.

Хроника

Како су глупи! Они око по злу познате новосадске „Заставе“ изгубили су и оно мало памети што су је имали. Тај жалосни и наказни лист, за који „Браник“ вели да душмански насрће на све оне српске установе и заводе, који нијесу примили благослов Јашиног „перо-реза“, вјеран своме принципу: руши или бар клеветај све што није уз њ, заставио се на наш чланак о фамозној Црној Книзи. Под насловом „Како су понизни“ овај лист истиче како смо врло понизни према Бечу и због тога нас душмански напада и вели, да не бисмо били тако понизни, да се то тиче кога другог. Тиме завршује једну реченицу, а другу, одмах за њом, почиње тиме како хоћемо да приписујемо како да се врши цензура у Бечу, на патентично узвикују: „Силни ли су — Боже мој!“ А тај напис завршује како ми и сувише прецењујемо своју снагу кад хоћемо да диктујемо цијелој Европи!

Гдје је ту логике, гдје разбора и здравог критеријума?

Истаћи наслов „Како су понизни“, рећи како смо пред Бечом врло понизни, а писати о нашој сили, чудити се њој и наговјештавати како бисмо ради да диктујемо свој Европи, то може само болесан мозак!

Ако смо понизни, ако пред Бечом стрпјенимо, онда, логично је, не можемо да приписујемо како да се врши цензура у Бечу, онда нијесмо силни, па ни да сувише прецењујемо своју снагу кад диктујемо свој Европи. А ако хоћемо да приписујемо како ће се у Бечу да врши цензура, ако смо силни, ако и сувише прецењујемо своју снагу кад диктујемо свој Европи, онда не можемо да будемо понизни. Једно друго искључује. То је бар јасно за сваког, па чак и за обичан мозак, онако исто као што је за све јасно, да Јашо Томпф и сва његова бутун тевабија око новосадске „Заставе“ као слуге и измеђари мађарски не смију ни да писну, ни да се чују да су живи пред њиховим госама и господарима Мађарима, а да могу бити само силни према честитим и поштеним Србима, који нијесу у служби њихових газда, Мађара.

Само то па је довољно, да се види да су се они око „Заставе“ сасвијем обезумили и да их је намаг оставила, онако исто као што су их оставили сви они што су поштени и честити. То „честито“ друштво отпадника српских било је до сада у нашим очима заблудело стадо, а ето сад је и брљиво!

Поглед по свијету

Босански бан

Гласило мађарске народне странке „Alkotmany“ доноси из првом мјесту врло занимљиву вијест о Босни. Поменути лист вели, да политички кругови намјеравају на челу припојених српских земаља Босне и Херцеговине поставити „босанског бана“. Бана би именовао бесар на предлог угарске владе. Босански бан ипак не би био одговоран ни овој влади ни угарском сабору.

У исто доба, кад буде именовао босански бан, именоваће се и министар без портфеља за Босну и Херцеговину. Његов би дјелокруг био исти, као што је онај аустриских такозваних „министра земаља“. Босански министар имао би бити члан аустриске владе и према томе одговоран аустриском царевинском вијешу.

Предлози босанског бана предавали би се министру за Босну и Херцеговину. До тада се говорило, да ће на челу Босне и Херцеговине остати војничка особа, дакле генерал. Очекивало се и то, да ће се власт војничког поглавара Босне и Херцеговине протегнути и на Далмацију и то трајно тако, да ће врховна управа српских земаља Далмације, Босне и Херцеговине стајати у једним рукама и то једног генерала.

Наскоро ћемо видјети колико је истине у вијести „Alkotmany“. Међутим овај орган католичке аристократије у Угарској изјављује већ сада, да остаје код своје вијести и поред демантовања, која ће настати.

Острва у Егејском Мору

Познато је, да Турска и Италија желе склопити мир без мијењања великих сила. Ну изгледа, да се велике силе неће на ту жељу одржати. Тако се недавно чуо у енглеском парламенту и глас енглеске владе. Министар Греј изјавио је наиме, да је окупација енглеских острва од стране Италије једна мјера, која се често у рату догађа и која ће дати повода важним расправама, кад се рат доврши и склопи мир. Окупација острва њихов поглај и њихова судбина, то су ствари, које не интересују само једну велику силу. Док још траје рат, више о том не може рећи. Нико не мисли, да ће све, што је за вријеме рата ко заузео, задржати и послије свршетка рата.

Један талијански државник изјавио је, да не може побудити апсолутно никакву борзаштину, какав ће удељ снази споменути острва, на којима се сада налази талијанска војска. Италија неће ништа учинити, што би могло нарушити равнотежу сила у Средоземном Мору. Да Италија не утаја палејденским тежњама, о томе је изјавио говорити. Но правичност изискује, да се градно задовоље културне и економске потребе запосједнутих острва и учини крај самовољи, што сирјечави трговину и промет.

Италија и Турска

У јавности се непрекидно претреса питање о миру између Италије и Турске, па се износи и услови према којима би се мир склопио.

Један париски лист има изјавио, да се и састанак руског и немачког цара у Баттачком Порту односно на мир.

По том листу велике силе са Немачком заједно учиниће заједничке кораке да се закључи између Италије и Турске примирје, послије тога ће доћи и крај ратног стања.

Мир би се закључио под следећим условима: 1) Италија би повукла своју војску из Египта (Бенгази), и прихватила би на себе обавезу да се одрекне свих својих тежњи економских и политичких над овом провинцијом. Ову обавезу би гарантовале у исто доба и силе посреднице.

2) Турска би дала Италији провинцију Триполитанију, и велике силе посреднице признале би анекциони чин талијанске владе, али би се одржао вјерски суверенитет Султана над Триполитанијом, као у Босни и Херцеговини.

3) Италија би напустила све острвље које је заузела у отоманској Архипелагу, не тражећи од Турске никакве накнаде за то.

4) Турска, са своје стране, не би могла да захтева никакве ратне оштеће од Италије за врату добру у Триполитанији због великих жртава које је Италија поднела при освајању ове провинције.

5) За вријеме примирја Италија би повукла указ анексије Триполитаније и Тиренике, и издада нови указ анексије Триполитаније.

С друге стране из Петрограда јављају московском „Руском Слову“ да је Енглеска тако исто издала један напрат о миру између Италије и Турске. Ево садржине тог напрат:

1) Италија добија Триполитанију, која постаје њена област, али ирба Тиренику (Бенгази).

2) Италија уступа напрат Турској дванаест острва, која је заузела у Бијелом Мору.

3) Италијанска влада плаћа накнаду за вакуиску добру, која се налазе у Триполитанији.

4) Турска плаћа Италији трошкове око заузимања острва и око издржавања ратних заробљеника.

Српска народно-црквена аутономија

Зашто је укинута аутономија српске цркве у Угарској

Од како је изненадно и без оправдана узрока суспендована и укинута српска народно-црквена аутономија у Угарској и српски, и мађарски и други страни листови баве се испитивањем прaviх узрока због чега је укинута она.

Тумачења су разна. Једни веле, да је то дело калуђера, који су хтели да опет дограбе манастирску управу у своје грамзљиве руке. Други веле да се Куен хтио тиме да се освети оним Србима, који припадају српско-хрватској коалицији. Трећи веле да је то због синодског статута, који митрополитски црквени савет није хтио да прихвати све и ако га је владар потписао. И т. д.

Можда је и то, али су то посредни узроци, споредни и без велике важности. Они више служе за изговор и за оправдање. Прави и главни узрок је други и он је диктовао ово насиље све и да није било ових споредних ситних узрока.

Властодршци нијесу никако равнодушни гледали на српску народно-црквену аутономију. Још у самом почетку они су хтели да избегну своје обавезе према српској цркви и поједине привилегије да изиграју. Од тих привилегија много је само остало на папиру. Српска црква је увијек стајала под њиховим туторством. Једном руком су давали, а другом одуимали, само да замажу очи. Није се према њој имало обзира онако исто као што се није имало обзира ни према другом. На српску цркву се ударало као што се ударало и на нагодбе и устав у Хрватској и Славонији, у Угарској и другим земљама. „Они исти узроци, који су изазвали у Угарској покор у сабору, они исти узроци, који су изазвали комесарство у Хрватској и Славонији, ти исти узроци изазвали су и комесарство у српској црквеној аутономији. Све друго је гарирање тога“.

То признаје и „Нова Слободна Преса“ изnoseћи мотиве председника угарског министарства Лукача о укидању аутономије. Ту се отворено вели, да се ударило на аутономију, да би се угушио српски национални покрет! Боде им очи што су црквени конгреси под утицајем народносних вођа, јер се боје да од ње не створе националну аутономију!

Д-р Михаило Полит-Десачић написао је чланак у мађарском листу „А. Világ“, у коме доказује, да прави узрок уништењу српске црквене аутономије није био какав црквени узрок, него *чисто политички*.

Сад је ствар чиста и јасна. У Угарској се из политичких разлога удара по сабору, у Хрватској и Славонији измишљају се и аранжирају велендајничке парнице и уводи се комесарство, а у Војводини се уништава црквена аутономија. Властодршци хоће да униште све оно што им смета и од чега презају. Не дају, да се напредује и сваки напредак спречавају.

Како је положај на Балкану све критичнији услед заплета у Турској, то бечка балканска политика не може да трпи онстанак хрватско-српске коалиције. Зато се латила да је уништи. Ради тога је противу Срба у Загребу подигнута велендајничка парница, то је узрок бечкој Фријунговој и београдској Васићевој парници. То је узрок насилним владавинама бана Рауха, Томашића и Цуваја. То је био повод и за Јукићеву парницу. И уништење хрватско-српске коалиције је у тисној вези са уништењем српске црквене аутономије.

Дакле укидање аутономије није у корист српске цркве, него је на штету ње, пошто се тиме гађа народ, чија је.

Уништава се аутономија, да би се уништио српски народ.

Прави узрок је тај, политички, а све друго је празан изговор.

Прилике у Турској

— Ситуација у отоманској царевини

Како кога дана, у Турској је све горе. У Цариграду је право безвлашће. Свако би хтио да заповиједа, свако да диктира и господари, а нико да слуша и ради. Зато је и влада била принуђена да прогласи ратно стање у Цариграду за четрдесет дана, да парламент распусти, да официрима забрани мијешање у политику, да на буљуке отпусти чиновнике и т. д. Све то изазвало је силно огорчење међу Младотурцима, који изављују, да ће чинити све, да се дочепају изгубљеног положаја, те врло лако може доћи и до крви.

Ни унутрашњост земље није ништа боље. Тамо се војска отворено цијепа и прибира ко је уз Младотурке, а ко уз официрску линију. И ту постоји велика опасност да не дође до физичког разрачунавања.

И међу Арбанасима је горе него што је било. Сад су на оружје устали чак и они, који су били повучени и тешко да ће се умирити.

У томе општем расулу, метежу и раснасапости тешко се снаћи. Ко зна како ће се све то свршити, али је извесно само једно, да тај свршетак неће никако бити у прилог царства и да ће му се тиме задати тежак удар, од кога неће моћи лако да преобли.

Шта намјерава учинити нова Муктарпашина влада, казују скоро сви цариградски листови: укинуће се сва законска ограничења закона о штампани и о зборовима, укинуће се војни пријекс суд у Цариграду и даће се општа амнестија свима политичким кривцима. Каже се, да су већ изашле Султанове прале за све, осим помиловања, о чему још није донесена коначна одлука. Влада је још препоручила властима, да се учини све да се у земљи поврати ред и мир, и да се законима и судовима прибави пуна моћ и поштовање од стране становни-

штва. То је у смислу Султановог писма, којим је позвао Гази Муктар пашу да састави нову владу, нагласивши да се нада: да ће она уложити све силе да очува морални и материјални престиж уставу и свима законима из устава што пристичу.

Тако веле турски листови, а сасвијем обрнуто бива: војни пријекс суд у Цариграду се продужава, ред и мир у земљи не само да није повраћен, него је сад горе него је прије било, а о поштовању закона и судова ни говора не може бити.

У цијелој овој ломљави и кризи, из које земља још никако не може да изађе, без сумње је од великог значаја држање Младотурске комитетске странке, која има још увијек велики број присталица, не само у грађанству него и у војсци. Истина Младотурска је владавина данас оборена са управе земље на нередован начин, али је та странка ипак јака сила и огромна већина у законодавном тијелу, те се о њој и њеној даљој акцији мора од свију и свакога водити рачуна, ако се лако-мислено не желе да изазову нови заплети и трзавице. Централни клуб већ је имао важне састанке и обавјештења, а био је и одлучно, да парламент не изгласа повјерење новој влади ако она буде радила партизански против Младотурске странке као законите већине. „Ташни“ је огласио да ће они прво сачекати да виде нову владу на послу, па ако овај кабинет доиста буде неутралан, какав једино и треба да буде, Младотурска странка ће га придржавати у раду.

Најновији доказаји показали су, да Младотурцима нова влада није у вољи, па чим су они у парламенту устали противу ње, тражећи од министра војног изјашњења због заштитивања официрске линге, када је дошло до свађе између њих и Арбанаса, влада је парламент распустила, чиме се одзвала захтјевима Арбанаса.

Тако је Младотурцима остало да се са владом и њеним присталицама ван парламента разрачунавају.

Ни са Арбанасима није боље. Њихови захтјеви све су већи, а услови све тежи.

Свима властима у побуњеним крајевима послата је нарочита службена наредба: да се обуставе сва непријатељства и операције војне против побуњеника. Зато се и не тоне ни војни ни арбанаски побуњеници, који су ушли са оружјем слободно у већину вароши. Влада је овај корак учинила, да би одоброволила побуњенике и да би дошло у тим крајевима до мира. Али у таквом кораку побуњеници су гледали само слабост владе и били све претјеранији у својим тежњама и захтјевима. Већ се говори, како војни побуњеници траже: распуштање парламента, нове изборе, општу амнестију, Ташни пашу као великог везира и друге још услове, да податање оружја, који се тешко попутити могу и нашта побуњеници најмање имају права. Турска је уставна, а у уставној земљи не могу се парламент распустити и нови избори расписивати по жељи побуњеничке руље. Али се влада ипак надала, да ће се споразумјети са побуњеницима, па је зато и одредила комисију која се ових дана на Косову споразумјевала са Арнаутима да би дошле коначне одлуке.

Сад се јавља да је и ту влада ударила на белај, јер и ако је задоволила многе захтјеве Арбанаса — распустила парла-

мент, одлучила се за нове изборе, општу амнестију и т. д. — шефови арбанаски прекинули су преговоре с комисијом и пошли пут Скопља, гдје ће ући без по муке, јер је командант Скопља одрекао да се туче с њима и дао оставку!

Мисли

Истина је као медицина—гута се само кад се мора, док се ласкава лаж као нектар с насладоом испија.

Ко неће да мисли, тај мора осјећати.

Свијесно незнање боље је од несвијесног рђавог знања.

Захвалност је дрво које свуда не нице, а још ређе плода доноси.

Многи гледају свој прогрес у томе што своје мишљење мијењају по моди.

Пријатељство, склоњено ради интереса, интереси ће и разврнути.

Валси

Српство

Осма конвенција „Србобрана.“ Српски Православни Савез „Србобран“ у Америци са сједиштем у Питсбургу, у Пенсилванији, коме је главни председник Раде Мусулин, држаће 15. августа осму конвенцију у Вилингу, В. Ва, на којој ће изасланици, свију друштава овог савеза, који броји око 3000 чланова, ријешавати о својим важним савезним пословима. Том приликом првог дана састанка и Српско Православно Братство „Српска Крупа“ на свечан начин ће извршити освешћење свога барака. Поздрављајући браћу на осмој конвенцији „Србобрана“, топло им желимо да им рад теже у братском договору, а на корист нашег народа у Новоме Свијету, како би му ово ваљано друштво, као до сад, што боље послужило у његовом тешком и напорном животу у далеком свијету. Срећан вам био, браћо, рад и напредак!

Новосадско акционарско друштво. Она група Срба, што се налази око новосадског листа „Српства“ основала је акционарско друштво „Новосадска Штампарија“. Њему је задатак, да издаје српске новине, а по могућству један српски дневни лист, да издаје часописе и друге корисне књиге за народ културно-политичког, просјетног и привредног садржаја и да оснује штампарију. Оно се оснива са главницом од 4000 круна, подијељеном на 800 акција, свака по 50 круна. При упису полаже се 20 круна и 1 круна за уписну, а остатак од 30 круна положиће се доплате. Основна главнина моћи ће се и повисити на 100.000 круна издавањем нових акција. Управно друштво састоји се из шест чланова, од којих је један председник, а један потпредседник-управитељ. Прву управу именовале на три године оснивачи.

Српска пobjеда у Бијарици. На утакмици стрељачких дружина на мети број 11, на којој се такмичиле француске и стране дружине, прву награду одијелила је Београдска Стрељачка Дружина. На тој мети такмичиле су се 74 дружине из

Гроф је био само жртва злобуда и клевета, и није никако предао град Белвер нити је прешао на другу страну непријатеља и постао издајник своје отаџбине.

Кад је пао град Белвер, пошто су подигли сви његови браниоци, гроф је заробљен и послан у Мароко, гдје је велики дла народа Султанава обратио у хришћанску вјеру.

А пошто је од невјерничке краљевине створио хришћанску државу, пошао је даље кроз Африку све до тајанственог Тимбукту, обраћајући народ правој Хрстовој вјери. Ту је најзад умро као мученик вјерап своје поштив и својој вјери.

Све је то било овјерено државним печатом и потписом самога мароканског султана, који је потврдио и признао невјероватно дупастио Великога Грофа поред све своје мракше према хришћанима.

Гроф сад није био више издајник своје отаџбине и свога краља: он није био само Ровас Баласер Андрагит: он је сад био Велики Гроф.

Овоме старцу од седамдесет година, белаво главе и изборана лица, подугатених очију и дрхтавих руку, бијеле браде и изнурена тијела има да захвали дона Лујза највећу срећу свога живота....

Старци погађа памјеру младе дјевојке, он осјећа њену рјешеност да осветлику свата оца понуди своју љубав. Али он не прима

ПОДЛИСТАК

ЗАВЈЕТ

Жан Ришпен —

„Дјетинце света, зати страхопоштовања, Богородице свемогућа, теби се нико не зајвјећује а да тиме не веже своје вјечно спасење: зато саслушај, преклињај те, зајвјет Лујза Педоре Каталине Мерседес од Ровас Баласер Андрагита“.

Тако говори пред иконом Мајке Божије једина кћер грофа Мерседеса, која данас цијела Шпанија назива ништовом.

И он је заиста заслужио то име, вод је у борби против невјерничка предао град Белвер, повјерен његовој заштити, прешао на страну непријатеља и тиме издао свој народ, свога краља и свога Бога.

Тако је бар било јављено на краљев двор. Краљ брине савином савет великодостојника и осудио срамно дјело грофа Мерседеса.

Али једина кћер грофова није повјеровала у кривницу свога оца, јер се није могла помирити тиме, да у њеним жилама тече крв једног издајника. Она се надала непоколебљиво, да ће доћи дан правде, кад ће се доказати невиност њеног оца.

Али је дан за даном пролазио, њено је имање нестајало услед изливних издатака а цицок се њене наде још не разви у рац-

вјеталу руку. И најзад уђе у двадесет пету годину, поглед сиромашина, а још увијек је била кћи једног нишкова.

И ето, сад клече пред иконом свете Дјевице, свете Мајке Божије, Свемогуће Богородице, којој се нико не зајвјећује а да тиме не веже своје вјечно спасење: зато сад са бескрајном побојашношћу и узбуђеношћу говори:

„Покрени и пошљи једног браниоца и осветника, који ће мене оцу и жени вратити част, коју смо неправедно изгубили; а ја ћу годе човјеку дати сву срећу, коју од мене буде пожељно — зајвјећујем се на то“.

Помислите само да је она у двадесет пету годину била у цијелу своје младости, помислите да је била највјернији бисер Шпаније, да су око ње многи племићи узалуд обдијељали, да је и сам краљ за њоме чепао и знајте, да је она ипак овако говорила:

„Бегова ћу бити, ма ко то био. Бићу му жена, ако то хоће: љубавница, ако му се то допада: чак и слугиница, ако му то буде чинило задовољство. Ако буде зажелено, да се своје вјере одрекнем, учинићу и то — зајвјећујем се“.

До овако ужасног и безумног обећања дошло је племениту дјевојку њеном раненом срце и велико очајање, што су њенога милога оца још увијек називали ништовом.

Али је овај зајвјет остао дубоко скривен у њеној души и њиме се није могао нико

користити. Он је био повјерен само Мајци Божијој и никоме више.

— Поздрављам вас и допишем вам велику радост, племенита кћери грофа Мерседеса. Невиност вашета оца извила је на најдједе: он неће више бити називан именом нишкова и издајника: он ће се овет звати Ровас, Баласер Андрагит.

Човјек, који је те ријечи говорио, био је старац од седамдесет година, изборана лица, белав, подугатених очију, дрхтавих руку, дуго бијеле браде и изнурена тијела, у прлавим, подераним халимама.

Али кћи грофа Мерседеса не повјеровала ријечима човјека који је учинио утисак просјака и људјака, и да јој дубока старост није уздијевала поштовање, она би му тешким увредама одговорила на дреку шалу са венца јадом. Зар је то старачко, изборано лице било лице осветника, за којим чепае њена младост?

Али је старац узео за руке и одвео пред краља. Ту, пред свима племићима и владикама, јасним и озбиљним гласом, прочита дуге мемоаре, који су садржавале грофове невиности.

Мемоари су били савршено дјело логице и реторике. Били су основани на најбољим свједоштвама, која су објавила податке о кривци грофовој и доказивала његову невиност.

Француске, Италије, Швајцарске, Шпаније и Холандије. Биоградску Стрелачку Дружину представљали су Драгиша Стојадиновић, Боро Павловић, Мато Марковић и мајор Милићевић. Такмичило се на одстојању од 200 метара. Свака дружина била је заступљена са 4 стрелца. Сваки учесник на утакмици изабацио је само 4 серије по 3 метка. Интересантно је да су Срби победили између осталих и швајцарску стрелачку дружину из Сен Галена, чии су чланови најбољи стрелци на свијету. Срби су имали 400 кругова и то: Драгиша Стојадиновић 110 кругова, Боро Павловић 103, Мато Марковић 94 и мајор Милићевић 93. Срби су добили скупочени пехар.

Споменик Јанку Веселиновићу. 14. јуна ове године навршило се седам година од смрти Јанка Веселиновића, књижевника. Прије неколико дана изабран је у Биограду одбор, који ће прикупљати прилоге за подизање споменика пок. Веселиновићу. Заузимањем тога одбора сва цела пок. Веселиновића издаће се у новом издању.

Словенство

Хрватско-словенска заједница. У Буенос Аирису, у Аргентини, образовано је акционарно друштво под председништвом уваженог г. Петра из. Михаиовића „Хрватско-словенска заједница.“ Друштвена главница састоји се из 5000 акција, свака по 10 пена папира и раздијељена је у пет серија. Прве три серије у укупном износу од 20.000 пена имају се уплатити одмах, док се остале двије уплаћују касније. Овом друштву је задатак да предузме штампарну, штампарско уређење, папирницу и књижару од досадањих власника „Хрватско-словенске заједнице,“ у Росарио де Санта Фе, да и даље издаје недељни лист „Заједницу,“ који ће и у будуће бранити и помагати интересе Хрвата, Срба и осталих Словена из Аустро-Угарске, настанене у Ј. Америци, да отвори књижару са књигама интернационалне културе, а у првом реду словенске и водиче штампарске послове у опште. Друштвом управља управа од 11 лица. Напомена у Ј. Америци најтолије препоручујемо ово друштво и свако, ко може, треба да се упише за акционара његовог.

Осјечко позориште. У Осјеку, у Славонији, има већ неколико како постоји стално народно позориште. Захваљујући заузимљивошћу Осјечана, оно је основано о њиховом трошку и они су га са великим напорима и жртвама одржавали. Али поред свега тога оно овакво какво је било није се могло одржати. Зато су били принуђени да учине све што треба да успјех и напредак ове културне установе што боље осигурају. Ради тога нијесу много лутали. Обратили су се на управу земаљског позоришта у Загребу и понудили јој, да она предузме надзор над њиховим позориштем како би оно било као једна врста филијале земаљског позоришта. Рад око тога је ових дана успјешно сршен и већ је извршено именовање управника осјечког позоришта. Избор је пао на нашег доброг позаника г. Михаила Марковића, члана загребачког земаљског позоришта, коме је прошле године било повјерено да оснује и води хрватско покрајинско позориште, које је при своме путовању по

ту жртву, јер је већ на крајњој грани свoga живота, јер је подустарио, глав и пегоћан. Он ће још сјутра испустити своју душу, на зар да веже за се тај бујни, млади живот.

— Знај, да те волим, добри старче, узвикну донс Лујза, која бјеше проникла у његову душу. Знај, да ти не нудим своје срце и своју љубав само из захвалности. Ја то чиним из љубави, чуј ме добро, само из љубави и ја ћу ти то и доказати.

П она га узв за руку и одведе у своју дјевојачку ложницу, у којој је сваке ноћи врпала своју ејајну ленту, своју љупку младост, која је највијетлаји бисер Шпаније.

— Да, рече донс Лујза, ја знам, да ћеш ти сјутра узријети: али ти биди сабом поцијети велику радост, да си био љубљен као никада ниједан човек и изијестост, да послије тебе никога више нећу љубити.

Она се вјећа свoga завјета и хоће да га изведе до краја, макар је то стало свега што јој је највјетлије. Шта све то мари, само да краљевски плати свој дуг.

П пративши му младост својим страстним пољупцима, она му даде једну љубавну ноћ, која је надмашила сву вјечност блаженства, и ујутру, док је крвљао при пошљедњим уздицама, она забодје себи нож у грло и узрије прије него, љубећи га страсто.

Босни и Херцеговини, Далмацији, Истри, Хрватској и Славонији стизало и до Котора. И као управник свог приватног позоришта, и као управник покрајинског позоришта, као год и за вријеме путовања земаљског загребачког позоришта г. Марковић се увијек истицао својом умјешношћу и окретношћу и успјешно је деловао, те је дао очигледног доказа да је у руковању позоришта вјешт и способан и да је за тај посао дорастао. Зато се и његов долазак за управника осјечког позоришта сматра као велика добит, јер ће они хтјети и умјети да ово народно позориште послје толиког дугог лутања и патезања и хаоса, који је у њему владао, изведе и поведе правим путем и учинити много за њега. Искрени пријатељи напрегта овог позоришта ово ће наименовање срдачно поздравити, као год што ће, њенећи спрему и способности, од срца честитати г. Марковићу ово ријетко и ласкаво одликовање, јер ваља знати да су за то мјесто многи компетовали, па чак и људи са факултетском спремом и докторатима, али је копка пала на г. Марковића као најспособнијег и најдостојнијег. Као пријатељи позоришне умјетности, а на посе српско-хрватске, и ми од срца поздрављамо ово наименовање г. Марковића, честитајући овој установи што добила спремног и ваљаног управника, као год што и самом њему честитамо ово одликовање његове особе, у вјерени да ће он то повјерење својим приљежним радом потпуно оправдати и показати се достојан шеф овога културног земаљског завода.

Исељавање из Славоније. Према статистичким подацима за мјесец мај иселило се тога мјесеца у свему 1325 особа, од тих 811 је мушкарца, а остало жена и дјеце. По народности иселило се 1071 Хрвата и Срба, 39 Мађара, 115 Нјемца а остало других народности. Повратило се 258 особа, од тих 227 мушких и 31 женска — по народности 230 Хрвата и Срба, 8 Мађара, 6 Нјемца, и 14 других народности. Усељивање Мађара и Нјемаца било је поглавито у градове. Тако се у Загреб усељило 23 Мађара, 1 Нјемац, у Вараждин 8 Мађара, 2 Нјемца, у Брод 31 Мађар, у Осек 94 Мађара, 47 Нјемца, а у Земун 14 Мађара и 15 Нјемца. Када је овако за један мјесец, може се мислити колика се за годину дана исели из Хрватске и Славоније.

Забилешке

Увијек исти

Ми Срби увијек смо исти, па за гдје били. Наше личне симпатије и антипатије, нашу нестрпљивост и наше партизанство не можемо а да не увучемо чак ни ондје гдје томе нема мјеста, у светиње наше, у рад за опште добро. Што од тога страда наш интерес, што је на штету општег добра — то је спорна ствар! Главно је да без сигнификација не можемо!

Та наша љута мана као да није могла а да не ухвати и „Привредник“, лист, који у Загребу издава, а служи за просвјешћавање ерског народа.

На њега се сад управа Српског Православног Савеза Србобрана у Америци гука како при писању о американским Србима највише ћутке прелазу преко најстарије ове ерске добротворне организације у Америци, која броји око три хиљаде чланова, као да она и не живи, а у исти мах не пропушта ни једне прилике, да подигне у небеса заклете душмане ове организације, па је зато ријешила да у свој савезни орган „Американски Србобран“, не пушта ни слова у прилог Привредника, нити иначе да се за ња узима, докле год буде ово Привредничково држање према овом савезу.

Овај корак Србобрана је очајан, али бар ће отворити очи познанима да „Привредник“ муте, да би на Србе гледао као на браћу подједнако, а не по симпатијама и антипатијама појединих, који у њему пишу. Ми морамо само жалити што је до овога у опште дошло.

Разговор матера с дјецом

— Превео с руског **Крсто П. Иванишевић**, свршени богослов — (8)

Дужности према наставницима.

Помнићу се наставницима, вашиим и покарпљивим, тји бо блато о душах ваших.

Евр. 13, 17.

Сви се ваши наставници, драга дјецо, старају о вашем васпитању, у односу с вама, занимају мјесто ваших родитеља, њима је повјерно старање о вашем васпитању и учењу, — што многи родитељи, због разних узрока, не могу чинити. Дијете је дужно поштовати своје наставнике, како због власти коју они по праву имају над њим, тако и због повјерења својих родитеља према њима. Ја морам са сажаљењем рећи, драга дјецо, да мали број од вас испуњава, како треба, своје дужности према наставницима. Понеко дијете поштује своје родитеље као што треба, али се према наставницима понаша непристојно; налази особито задовољство да им примјехује мане и да се њихове понашању подсмјеве. Слично понашање је веома рђаво; оно занста љути Бога, који нам заповиједа да ђајемо поштовање старијима.

Драга дјецо, трудите се да поштујете оне, који просвјешћују ваш ум и срце и будите пажљиви на њиховим лекцијама. Ваш труд у испуњавању те дужности постаће вам користан.

Не слушајући сајете својих наставника, шкодите сами себи, а не онима који вас васпитавају; њима је тешка непослушност ученика. Покоравате се вашиим наставницима исто као родитељима и наградите их искреним признањем за њихово срдачно старање о вама. Мислити да им пак њимч нијесте обавезни, зато што они примају плату за ваше васпитање, било би не само доказ поквареног срца него чак велика неправда; добро васпитање је тако велико добротинство, да га је немогуће повцем наплатити; оно је достојно искрене, срдачне оданости и признања.

Свештеници су као ваши духовни очеви, први ваши наставници, зато што је од свију наука најважнија наука о Богу, помоћу које се науче и врлине. Свештеници су служитељи Божији, пастири Цркве Христове; они предају вјернима ријечи истине; свакодневно свршавају за њих жртву на литургији; из њихових рука примају тијело и крв Господњу; од нашег рођења па до саме смрти свештеник нам даје благослов с неба; зато треба да због многих разлога гајимо најдубље ошјећање поштовања к свештеницима; из многих разлога треба да на њих гледамо као на добре наставнике и вјерне другове.

Предсједник Сједињених Држава

— Изборна борба у Америци

Њујорк, 1. јула

Ове јесени има да се изврши избор новог предсједника Сједињених Америчких Држава. Око тога се развила жива агитација, у којој су све земље ове државе огрезле. Нарочито се била развила силна борба у републиканској странци, која је увијек при изборима у пошљедње вријеме побјеђивала. Настало је трвење између садашњег предсједника Тафта и његовог претходника Русвелта, које је било толико набујало, да омавке изборне борбе није скоро било, а у Европи се о тој и не сања.

Да би се утврдио кандидат, републиканска странка скупила је своје бираче на скуп у Чикагу и ту се имало да ријешн борба између Русвелта и Тафта.

Та републиканска конвенција свршила је свој рад и именovala досадашњег предсједника Тафта и потпредсједника Шермана и за идучи термин. Тафт је добио само 21 глас вјерне, а кад се узме у обзир, да су сви спорни делегати, додијељени самовољно Тафту, такођер гласали уз него, то је јасно, да уз Тафта није народ већ само организована машинна републиканских клубова и њихових босова, који имају лична интереса, имају масна мјеста под садашњом владом.

Кад је дошло до гласања, Русвелт је наредно својима, да се уздрже од гласања, те њих 344 нијесу гласали, а 117 су ипак дали глас за Русвелта, јер бјеху упућени од својих пуномоћника, да морају гласати уз Русвелта. Осим ове двојице добили су још Ла Фолете 41 глас, Камине 17, Хијус 2, а 9 нијесу присуствовали.

На један сат послје именовања Тафтова Русвелтовци су држали засебну конвенцију и изјавили, да је преваром и доповодком номиниран Тафт, и да то не бјеше прави назрз воље народне, те су истакли за предсједника Русвелта, који је номинацију и примио, и позвао делегате, да се састану у августу и образду нову странку. Русвелт се нада, да ће доћи до сличнога расијена и у демократској конвенцији, па да ће његовој новој странци присуити и прогресивне демократе.

И демократска конвенција у Балтимору свршила је свој рад, саставила платформу и номинovala предсједника и потпредсједника Сјед. Држава. И на овој, као и на конвенцији републиканској у Чикагу, капитал је хтио да води олсудну ријеч, само што је на конвенцији демократске странке капитал био уде среће, те није по његовој воли био наименован ни један од назадњака, већ је побједила права демократија; изабран је њу дерзиски гувернир Вудроф Вилзон за кандидата предсједника Сјед. Држава. На место потпредсједника наименован је гувернир државе Индијане, Томас Р. Маршал. Вилзон је изабран послје дуге битке чак на 49. балоту са 600 гласова против 84, које је добило Хармон, гувернир државе Охајо.

Што је побједио Вилзон на овој конвенцији, има се највише захвалити Брајеновој активности и његовој талентованој речитости, кад је умно да убједи конвенцију, да је вријеме, да демократска странка ступи пред народ у чистој демократији и да њоме не управљају ви-

ше коруптивни елементи, који служе њиховим интересима.

Што се нас Срба и Словена у опште тиче, важно је да се истакне да кандидат демократске странке Вилзон није у опште пријатељ усељеника, да није ни мало расположен према Словенима, а да на балканске народе с презрењем гледа, ако их чак и не мрзи!

Вилзон је у једној својој књизи прије неколико година писао, да народи из јужне Европе, дакле Талијани, Грци, они са Балкана, па и Мађари и Пољаци стоје на нижем ступњу образованости и понашања, него и сами Кинези. Он је имао прилике, да види те народе, како живе ту у Америци, па је осудио неслудно понашање њихово. Тиме је увриједио многе народности и пред његову номинацију држали су се зборови оних народности, осуђујући Вилзона и донашајући закључке, да ће се борити свим силама, да он никад не буде изабран.

Ако он побједи, а има врло много вјероватности да ће лако продрјети, онда се може мислити шта чека наше усељенике у Америци и како ће он држање према њима заузети!

Кратке вијести

Порта противу варварства. Цариградска штампа јавља да је Порта преко својих посланика на страни протестирала против грозног варства, које Талијани чине и намјеравају починити у Триполису. Осим осталих дивљачких изгледа генерал Канева наредно је да се пред турско-арапским логором у Мисрати потрују навори, те је један талијански официр, Антоније Ђовани, преобучен, ухваћен са отровом на делу. Пред ратним судом признао је да му је та задаћа наређена од генерала Каневе, те да је један извор успио отровати а на другима да је заробљен. Сумњало се да је још неке изворе отровао. Ратни суд осудио га је на казну смрти. Осуда није извршена, него је одгођена све дотле док се од велевласти на лицу мјеста не установи чин како талијанска влада неће моћи варварство порећи.

Расправа због атентата. У Загребу је у прошли понедељак почела јавна расправа Јукићу с друговима због покушајног атентата на комесара Цуваја. На расправи се Јукић демонстративно држи: неће да буде присутан читању оптужбе, не одговара на питања и т. д. Преслушање других оптужених завршено је. И сад браниони држе ријеч.

Краљ Фердинад на путу. Бугарски краљ Фердинанд био је до сада ван земље, а како се приближују дани његовог јубилеја, то је кренуо у Бугарску, те ће данас стћи у Софију.

Русвелтова странка. У Чикагу је почетком ове недеље била скупиштина присталица Русвелтових, који су се, као и он одијенији од републиканске странке, те су оснивали нову напредну странку. Одушевљење је било силно, а међу присућима је био и велики број женских. И изасланици црпаца хтјели су доћи, али их бијелци избацише.

Састанак у Бухлау. Сада је коначно установљено, да ће се министар спољних послова гроф Берхтолд мјесеца септембра на свом посједу Бухлау у Моравској састати с њемачким државним канцеларом Бетманом-Холвегом. Познато је, да се љети г. 1908 у Бухлау био састао по којим гроф Ернст са тадашњим руским министром спољних послова Извољскимем.

Грчки краљ у Француској. Грчки краљ Ђуро Јучер је стигао у Аикс, у Француску, па дужи боравак.

Стријељани изасланици. Монголски цар послао је у Кину два заступника да изравнају неке политичке разлике између Монголске и Кине. Кад су они заступници, Турмучан и Јакоба, дошли у Кобдо, кинеске власти даде су обавда ратном суду и он их осудио и стријељао. Овај је догађај нијелу Монголску раздражио.

Свјетска конференција у Хагу. Нидерземска влада позваће наскоро све државе на свјетску конференцију у Хаг. На тој би се конференцији имала саставити законски предлог за бродарство свега свијета, према службеним извјештаима Енглеске и пронасти „Титаника.“ Тиме би се у свим државама увеле једнаке одредбе за сигурност вожње и за спасавање на мору.

Двобој Туна и Шрајнера. Између намјесника Чешке кназа Туни и бившега министра за Чешку дра. Шрајнера дошло је до таква сукоба, који би се имао двојбом ријешити. Позив на двојб је већ учињен, пу на вишу наредбу све се слегло. Ова афера била је узрок, да су вијећања о чешко-њемачкој нагодби одгођена.

Дневник

Извезли се. Њено Величанство Краљица извезла се у четвртак до Његуша са Њиховим Краљ. Височанствима Књагињцама Ксенијом и Вјером.

На повратку. Њено Краљ. Височанство Књагиња Милица, која је неко вријеме провела у посјете својим високим родитељима, данас се вратила у Црну Гору.

Отпутовао. Његово Краљ. Височанство Књаз Петар отпутовао је у унутрашњост на краћи боравак.

Владин изасланик. Поводом крвавих догађаја на нашој граници Краљевска Влада је изаслала у Колашинска Поља г. бригадир сердара Јанка Вукотића.

Одлазак турског посланика. Пошто се турски посланик г. Алфред Рустем беј није задовољио одговором Краљевске Владе, која му, и крај све добре воље и засијелочене предиспозитивности, није могла дати тражену задовољштину, напустио је у четвртак послније подне Цетиње и отпутовао за Котор. Тако су дипломатски односи између наше земље и њега били коначно прекинути. Али сад Кореспонденци Биро доноси из Цариграда врло чудновате вијести, које говоре о томе како се турска влада не слаже с држањем свога досадашњег представника на Цетињу, како је он прекорачио границе да-них му упуштава, због којих ће лично повући конзеквенце, како му је наређено да се врати из Котора натраг на Цетиње и т. д. Нама није познато какво ће држање Краљевска Влада према овом заузети, али смо дубоко увјерени, да ће она, и поред све помирљивости, учинити све, што налаже углед и интереси наше земље.

Да није турски посланик учинио онакав озбиљан корак по својој иницијативи у то чисто сумњамо, него биће прије да је то учинио по налогу из Цариграда, па кад им махинација није упалила, онда сад перу руке као Пилат, бацајући сву кривицу на посланика. „Кад неће брдо Мухамеду, Мухамед ће брду“.

Вратио се. Г. д-р Лазо Томановић, предсједник Великог Суда, вратио се на Цетиње са одсуства.

Побуна Арбанаса. Још раније се предвиђао свеопшти устанак у Малесији, па се сад то и обистинило. Цијела Малесија сад је на ногама и устанак Малисора је у пуном јeku. Дуж наше границе од Скадра до Плава и Гусиња љути се бој бије. О томе смо од наших сталних дописника из Подгорице добили ова телеграфска извјешћа:

У уторник, 24. овог мјесеца, у 4 сата изјутра погранично племе Грудди нападо је свом жестином положије Планинице, Крешеву и т. д. царску војску помијешану са мноштвом башибозука. Борба се одмах развила и трајала је читав дан и све до 9 сати у вече. Резултат ове борбе био је: да су Грудди заузели све куле низамске, отели од низама мноштво пушака муниције и тајина, те и попалили село Диошну и не-

колико кућа с ону страну Цијевне. Од усташа погинуло је 8, а ранило се 12 — од низама пак има неколико заробљених, а има их погинулих и рањених око 40; изгледа да има и башибозука много мртвих рањених, али тачан број није познат.

У сриједу напали су Хоти на Буковић, једну од најважнијих позиција, око које се бој још води.

Враћају се из Америке. Ушљед велике и огорчене борбе, која се у Сједињеним Америчким Државама води око предсједничке столице, посао је тамо јако застао, те су тамо радници остали без рада, због чега су принуђени беспослени, да се враћају у великом броју из Америке.

Вјетровито вријеме. Ових дана имамо вјетровито вријеме. Нарочито је јак вјетар био у четвртак, па се и данас осјећа. Дани су топли, али је преко ноћи свјежина јака.

Биљежник

— Крунова фабрика тонова прослављала је у Есену стогодишњицу свога постанка. Свеаности су почела у недељу и завршене су у четвртак. Свеаностима је присуствовао цар Вилхелм и државни канцелар и многи државни великодостојници. Само првог дана одликован је 821 радник.

— Из Београда јављају, да ће се још ове године основати медицински факултет на београдском универзитету.

— У Западној Америци изненада је настала промјена температуре и пао густ снјег, те је у Пенсилванији настало право зимско вријеме, које је уништило усјеве и воћњаке. Та промјена осјећала се и у Енглеској, гдје је такође пао снјег у планинским мјестима.

Савјети

Пазн! Ти се уздижеш не да покажеш своју величину, него своју душевну голотињу. Што се све више уздижеш, твоја голотиња све се боље и више види. Прије је за њу знао само узан круг у коме си се кретао, а сад си је открио свима.

Није ни паметно ни добро оно што радиш, па те зато неће никаквом добру ни да доведе. Ти пружаш слику оног дилетанта, којег Шилер овако прта: Дилетант узима да је мрак дубина, да је дивљаштво снага, неодређено да је бескрајно, а безумље да је непаметније.

Ти пузиш и пузећи хоћеш да се протураш кроз свијет. Овако исто као што нис изгледа да се провукао перајем, исто тако ти могу не спазити те, и завити.

Пузећи и лажући туђе табане ти мислиш да си нешто само зато што те други одржавају, гдје си. Хватајући се за друге, ти си избио на површину и помоћу других ти се на пој одржаваш. Ти нас подсећаш на пливача, који се на површини воде држи помоћу тикава, а не помоћу својих пливачких својстава. Пазн да та тикава не пукне, као што ће, па ми кад то било, и ти беш се паћи у морској дубини.

Уображаваш себи да си сила само зато што се на силу одржаваш и што те сила одржава. Зар се не сјећаш ријечи Виктора Игоа: Само је једна сила: савјест у служби правде; само је једна слава: дух у служби истине.

„Благо мени“, клинула је играчка, „у чијим се рукама налазиш и коме за забаву служиш!“ Али баш у том тренутку под притиском разуданости руке које су је држале бацнише је у тле и она прште сва у комаде.

Ти би хтио да се све по твојој жељи управља. Вишећ: ко није уз мене, противу мене је; ко следа на другог, мрзи мене; ко иде с другим, рада противу мене; ко дружи с онима који ми нијесу у вољи, о глави ми раде! А заборављаш на осмештену истину, која се огледа у ријечима Шеферовим: Онај, који не може да сноси непријатеље, тај није достојан пријатеља.

Своје потчињене можеш натјерати, да те слушају и да по твојој вољи раде, али их не можеш натјерати да те воле и поштују. Глумиш.

Разне вијести

Смрт највећег јапанског глумца. Отојиро Каваками, највећи савремени јапански глумац, умро је у Осаки прије неколико дана, у четрдесет деветој години

живота. Каваками је био син једног сељака и отишао је у глумце, кад му је било 24 године. Одмах је изашао на глас, али је већ првијех година напустио стару јапанску глумачку умјетност и постао пионер европске глумачке умјетности. Бојећи се тако са многим незгодама као реформатор јапанске позорнице, он је у Токију основао глумачку школу и послје двије године са својим ученицима представљао први пут на јапанском језику „Млетачког трговца“, и ако је за женске улоге морао обучавати младиће, јер ни једна Јапанка није хтјела, да изађе на позорницу као глумица, пошто се то противи њиховим предањима. Најзад му је дошла једна гејша, Сади Јако, и изјавила, да хоће да постане глумица. И одиста она је постала глумица, и њезин велики таленат признат јој је у Европи. Сади Јако удала се за Кавакамија, и пошто су пропутовали сва већа мјеста у Јапану, они су давали представе у Сјев. Америци, а затијем по Европи. По повратку са путовања Сада Јако отворила је у Токију школу за глумице, а Каваками је подигао дивно позориште у Осаки. Кад је послје дужег боловања у болници, осјетио, да му се приближава крај, он је захтијевао, те су га донијели на бину његовог позоришта, јер је хтио, да умре као прави глумац. У присуству своје жене, он се опростио са свијема глумцима и глумицама свога позоришта, пријатељима и многим познаницима, а затијем је издану у наручју своје жене.

Љубавни састанци једног кокота. Прије неколико година живио је у Горњој Хесенској један поп, који је имао велику множину живине. Међу кокошима шепурао се велики, јак и врло храбар кокот. Овај кокот није трпио, да дође у дворште која друга животиња, па би чак напао и на пса, кад би дошао у дворште, гдје је он био са својим кокама. Осим тога нападао је кокот сваку особу из попове куће, која би се прикућила кокошима, кад би кокоши једе своју храну. Ово бијаше уједно и узрок ране смрти овога кокота јунака. Једнога дана онази сам ја — прича један — да кокот диже велику галаму, уздијеташе у кокошњак, ваљаше своје коке и бијаше у великој узбујаности. Ово чудно понашање кокота упаде ми у очи и ја то казах попу. На то ми поп стаде приповиједати, да то кокот чини од дуже времена и да своје кокоши нагони у кокошњак већ у 5 сати по подне, а иначе је ишао редовно у 6 сати с њима на починак. Узрок оваквога понашања кокоша састоји се у овоме: Кад би стјерао своје кокоши у кокошњак, онда би мало по-стајао и затијм почео извиривати из кокошњака. Ово је чинио, да види, да ли га ко не пазн, па кад је видео, да се нико не брине о његову раду, брзо би сметио опет у дворште. Настајавашу, да се никако не чује никакав глас од њега, а ни друга каква гласа, пошто би по-покрај житнице, гледајући да га нико не опазн, а бјежао је што су га ноге могле носити. Иза житнице прошао би кроз ограду, која је била око гробља, а онда преко гробља у дворште једног њућног селака. Пошто би тамо остао по прилици око по сата, враћао би се ко-кан истим путем и исто онако брзо и опрезно натраг у свој кокошњак, међу своје коке. На шта је било узрок овога тркања кокоша у туђе дворште? Ништа, маленкост; то су били љубавни састанци са кокама у сусједном дворшту. Немила рука смрти покосила је драго-цјени живот кокошов у сусједу, па су тамошње коке остале без одбране, без мушке главе, а овај је кокот држао за своју дужност, да помамо прави друштво сусједним кокама и да се удвара.

Кад се узме, колико је мук стајало кокоша да натјера своје коке, да један сат иду раније спавати, него што им је то од природе одређено, па кад се дода, с каквом она хоће, чак и онда кад је рад позоришта за сваку осуду. Та иста судбина постигла је прије неколико мјесеци чак и *службени* лист ове земље!

Средње школе у Енглеској. Енглеске средње школе разликују се од средњих

школа на континенту и дијеле се на три категорије: 1. старе јавне школе, које су давни основане; 2. школе које подржавају разне корпорације и 3. приватне средње школе.

По свршетку средње школе не може се ступити на универзитет, док се не положи пријемни испит. За те испите постоје нарочите универзитетске комисије, и ко их одлично положи, ослобођава се испита у првом семестру.

Енглеске средње школе имају три одјеље: класични, математички и трговачки. У класичном одјељку посвећено је 16 часова недељно класичним језицима, математици 2 часа, француском језику 2 часа, а осталим предметима 6 часова. У математичком одјељку за математику дано је 10 часова недељно, за јественицу 4 часа, за живе језике 8 час., за вјештине 4 часа, и за остале предмете 4 часа. У трговачком одјељку предмети су овако распоредени: живи језици 8 часова недељно, математика 7, историја 3, земљопис 2, цртање 2, трговачки предмети 4 и остали предмети 4. Збир часова у недељу у сваком одјељку износи 30.

Жао за срамоту. У Франкфурту на Мајни гостује ово дана берлински циркус Шуман, један од највећих и најчувених циркуса у свијету. Томе чувеном циркусу десно се сада један малер, који је инте-ресантан и за нас, јер би нам донекле могао дати поуке. Наиме франкфуртска штампа бојкотова је тај циркус. И то из овог разлога: Циркусна управа одузела је тамошњем социјалистичком листу „Глас Народа“ сталну карту због једне непо-вољне критике. На то су сви франкфуртски дневни листови и часописи, без и једног изузетка, вратили дирекцији своје карте. Онда се и франкфуртско новинарско и књижевничко удружење позабавило том афером, па је донијело резолу-цију, да се у одузимању карте „Гласу Народа“ налази увреда свих новинарских радника и утицање на слободну критику, што удружење мора безусловно да од-баци и сузбје. Како се управа циркуса извинила због свог поступка, то су сви листови прекинули да доносе ма шта о њему а умолjen је и Савез Штампе за цијелу земљу, да бојкотује циркус Шуман. Тако је циркус Шуман морао попустити своје прве и брже боље отићи из Франк-фурта, јер је и публика била на страни новинара, а сви су изгледали да ће циркус морати напустити и Њемачку. Међутим није искључено, да ће акција њемачких новинара ићи тако далеко, да ће циркус бити бојкотован и од новинарства дру-гих држава, у које буде дошао. Дирек-тор циркуса Шумана, Алберт Шуман, њемачки је трговачки савјетник и лични приатељ њемачкога цара, коме је, као милионер, до сада правно многе веће и мање поклоне. Такав се случај десно и нашем листу са овдашњим позориштем. Уредништву нашег листа одузета је кар-та само за то што нијесмо имали воље да хвалимо управу позоришта и да пишемо како она хоће, чак и онда кад је рад позоришта за сваку осуду. Та иста судбина постигла је прије неколико мје-сеци чак и *службени* лист ове земље!

ОГЛАСИ

Саломон М. Алкалај
ТРСТ

Via Lazzaretto Vecchio бр. 45.

Велико складиште најбољих сваковрсних

КОЖА

и свих других припадака за обу-ћарску радњу.

— Уз најумјереније цијене. —

Наруџбине извршују се брзо и тачно.

Р.30. бр. 45, 4.15

На „Цетињски Вјес-ник“ најбоље се претпла-тити код поште.

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: дасака, мурала, јелевог, пињевог, храстовог, буновог, сировог и куханог. Паркета бунова и храстова.

Греда тесаних сваке димензије. Горивог дрва и енглешког каменог угљена.

из 1911. год.
П. п. Бр. 39. 24—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Шампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински.